

Plan för särskilt boende för äldre inom Region Gotland 2022-2031

Fastställt av socialnämnden
Framtagen av socialförvaltningen
Datum 2022-10-20
Gäller 2022-2031
Ärendenr SON 2022/295
Version [1.0]

Särskilt boende i Katthammarsvik

Innehållsförteckning

Plan för särskilt boende för äldre inom Region.....	1
Gotland	1
2022-2031	1
Varför en plan för särskilt boende?	3
Lagstiftning	3
Definitioner	4
Särskilt boende.....	4
Demensboende	4
Parboende	4
Medboende	4
Insatser som främjar kvarboende i det egna hemmet	4
Korttidsplats.....	4
Växelvis boende	4
Trygghetsplatser	5
Nytt korttidsboende	5
Antal platser.....	5
Kvarboendepincipen – hur underlättar vi för de äldre att bo kvar i det ordinarie boendet?	5
Övriga tjänster	5
Välfärdsteknik	6
Fysisk aktivitet främjar kvarboende	6
Omvärldsanalys	6
Fler äldre	6
Gotland i jämförelse med riket 65 år och äldre.....	7
80 år och äldre	7
80 år och äldre - prognos för Gotland 2022- 2031 ⁵	7
Personer med demenssjukdom	7
Nationell bedömning av särskilda boendeformer ³	8
Andelen äldre i särskilt boende minskar.....	8
Pandemin.....	8
Faktorer som påverkar behov av och tillgång till särskilt boende för äldre	8
Andra boendeformer för äldre än särskilt boende	9
Trygghetsbostäder.....	9
Trygghetsboende utan biståndsbeslut	9
Trygghetsboende med biståndsbeslut.....	10
Särskilt boende med olika former av specialinriktningar	11
Utformning av en enhet	11
Särskilt boende på Gotland 2022	12
Antal lägenheter särskilt boende 2022 (.....	13
Avtalsformer.....	13
Egen regi	13
Ramavtal-enstaka platser	13
Entreprenad	14

Icke verkställda beslut- i väntan på särskilt boende	14
Var vill de äldre bo utifrån boendenas placering idag?	14
Utökade platser och nybyggnation	15
Krav på särskilt boende.....	15
Storleken på nuvarande särskilda boenden	15
Prognos – hur många lägenheter behöver vi?	15
Metod för beräkning av behovsprognos	15
Behov av platser under planperioden	16
Plan	16
Behov av fler lägenheter i särskilt boende.....	16
Handlingsplan	16
Bilaga.....	17
Befolkningsprognos Gotland 2022-2031 ⁶	17
Behovsprognos	19
Referenser	19

Varför en plan för särskilt boende?

Syftet med att ta fram en plan för särskilt boende för äldre är primärt att socialförvaltningen inom Region Gotland ska kunna följa den demografiska utvecklingen och vara med och påverka behovet av boendeplatser inom särskilt boende på Gotland. Den äldre befolkningen kommer att öka. Särskilt kraftig är ökningen bland dem över 85 år. År 2050 räknar man med att antalet personer över 85 år kommer att vara 4630 jämfört med 1877 personer år 2020. En ökning med 147%. Av det skälet är den prognos som förvaltningen gör mycket viktigt för den framtida planeringen av antalet boendeplatser.

Planen bör även ses som en del i arbetet med att planera boenden för äldre på regional nivå. Gotland behöver flera typer av boendeformer för äldre där särskilt boenden bara är en del. De flesta äldre bor i det ordinära bostadsbeståndet och därför är det av stor vikt att det planeras för attraktiva och tillgängliga bostäder för äldre och att det är möjligt att bo kvar i hemmet så länge som det är möjligt innan behov finns för en plats inom ett särskilt boende. Det ordinarie boendet som människor själva ordnar kommer i framtiden, liksom idag, att vara den viktigaste boendeformen för de allra flesta äldre så att behov av särskilt boende minskar eller inte uppstår¹.

Lagstiftning

Socialtjänstlagen, SoL, ger kommunen ansvaret att inrätta särskilda boendeformer för äldre med behov av särskilt stöd. För att få plats i ett särskilt boende krävs en ansökan ifrån den enskilde för att kunna utreda behov och fatta ett individuellt biståndsbeslut. Grunden för bifallsbeslut är ett stort och omfattande omvårdnadsbehov hos den enskilde.

Inom skälig levnadsnivå ingår att kunna sammanbo med make/maka eller sambo även i ett särskilt boende. Paret ska ha sammanbott varaktigt sedan tidigare.

Definitioner

Särskilt boende

- Särskilt boende är ett individuellt behovsprövat boende som ges med stöd av socialtjänstlagen.
- Särskilt boende är ett samlingsbegrepp på boende som tillhandahåller service och omvårdnad för äldre människor som behöver särskilt stöd. På sådant boende ska det finnas personal dygnet runt, samt tillgång till legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.
- Särskilt boende finns med omvårdnadsinriktning och demensinriktning.

Demensboende

På ett demensboende ges stöd och omsorg som är särskilt inriktad för personer med demenssjukdom. För att få insatser på ett demensboende krävs ett biståndsbeslut om särskilt boende och att demenssjukdomen är diagnosticerad.

Parboende

Parboende innebär att *båda* makar eller sambor har behov av särskilt boende och rätt att bo på samma boende i var sin lägenhet eller genom att dela en lägenhet.

Medboende

Medboende innebär att *endast en* make/samboende har behov av särskilt boende. Den make/sambo som inte har beslut om särskilt boende kallas för medboende och bor i samma lägenhet.

Insatser som främjar kvarboende i det egna hemmet

För att den enskilde ska ha möjlighet att bo kvar i det egna hemmet finns flera insatser att ansöka om såsom hemtjänst, korttidsplats, växelvis boende och trygghetsplats. Nedan följer en kort beskrivning av dessa insatser, vilka ofta förläggs i nära anslutning till ett särskilt boende, men är inte att betrakta som permanent boende enligt socialtjänstlagen.

Korttidsplats

Korttidsplats är en tidsbegränsad insats och ges till personer som tillfälligt är i behov av heldygnsomsorg, som inte kan tillgodoses genom andra insatser. Det kan finnas behov av vardagsrehabiliterande insatser under en begränsad period, till exempel efter utskrivning från sjukhus i avvaktan på hemgång. Det kan även fungera som avlösning för personer som vårdas hemma av en anhörig, då den anhörige behöver avlösning.

Växelvis boende

Växelvis boende är en form av korttidsplats där den enskilde kan få bo på ett korttidsboende. Det ska fungera som avlösning för anhöriga som har huvudsakligt omvårdnadsansvar hemma. Växelvis boende kräver biståndsbeslut.

Trygghetsplatser

Trygghetsplatser erbjuds personer vars anhörig/närstående behöver tillfällig/oplanerad avlösning i omvårdnaden av sin närstående, till exempel vid plötslig sjukdom.

Nytt korttidsboende

Under våren 2022 öppnade ett helt nytt korttidsboende på Korpenområdet som ersatte det äldre korttidsboendet. Enheten består av 40 enkelrumsplatser som uppfyller dagens krav på hygienutrymmen och integritet för de boende.

Antal platser

Tabellen nedan visar lokalisering och fördelning av korttidsplatser, växelvis boende och trygghetsplatser avseende planerade platser september 2022.

Fördelning	Antal
Kilåkerns äldreboende	1
Åvallegårdens äldreboende	1
Syrensgårdens äldreboende	1
Stuxgårdens äldreboende	1
Korttidsenheten	40
Attendo Hemse äldreboende	1
Totalt	45

Kvarboendeprincipen – hur underlättar vi för de äldre att bo kvar i det ordinarie boendet?

Kvarboendeprincipen innebär att den som önskar ska kunna erbjudas insatser för att möjliggöra ett kvarboende i ordinärt hem. Principen gäller upp till skälig levnadsnivå enligt socialtjänstlagen.

Faktorer som överlag bedöms öka möjligheterna för äldre att bo kvar hemma är:

- Vård- och omsorgsinsatser och serviceinsatser i hemmet så som hemtjänst, rehabilitering, hemsjukvård och palliativ vård
- Proaktivt arbete för att förhindra sjukhusvistelse som till exempel förebyggande samordnad individuell plan i hemmet (SIP)
- Utbyggnad av trygghetsboende
- Utvecklat anhörigstöd
- Tillgång till korttidsplats, växelvis boende och trygghetsplats
- Uppsökande verksamhet
- Hjälpmedel
- Bostadsanpassning

Övriga tjänster

För att äldre ska kunna bo kvar hemma krävs även andra tjänster som underlättar att bo kvar, såsom utbyggd kollektivtrafik, hjälp med gräsklippning, snöröjning med mera.

Välfärdsteknik

Välfärdsteknik definieras av Socialstyrelsen som digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning.

Välfärdsteknik kan främja livslångt boende och minska otrygghet i hemmet och därmed förhindra eller fördröja flytt till särskilt boende. Exempel på välfärdsteknik i ordinarie boende är:

- digital natttillsyn
- trygghetslarm
- sensorlarm
- surfplatta med tillgång till digitala möten
- fjärrstyrda persienner
- intelligenta duschar
- justerbara möbler via fjärrstyrning

Fysisk aktivitet främjar kvarboende

Studier har visat att man i framtiden kan förvänta sig en något ökad rörlighet bland äldre och en större beredskap bland äldre att själva se om sin situation som äldre.

Svårt att gå i trappor är en vanlig anledning till att flytta till annat boende. Bevara gång- och balansfunktioner är därför väsentligt. Flera studier visar på att styrketräning är det effektivaste sättet att påverka balans- och gångfunktion, vilket ger förutsättningar för kvarboende i bostad med trappor.

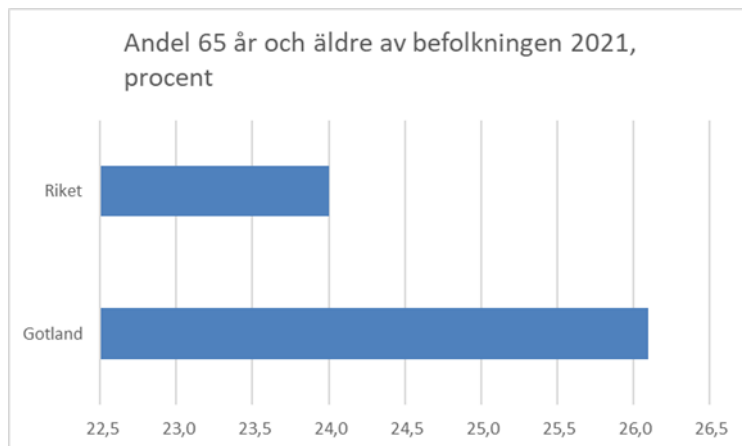
Tidigt insatta bedömningar och träning vid försämrad funktion möjliggör kvarboende. En god kunskap om rehabiliterande förhållningssätt hos hemtjänstpersonal ökar möjligheten att bo kvar hemma och ökade rehabiliteringsresurser kan minska eller fördröja behovet av flytt till särskilt boende.

Omvärldsanalys

Fler äldre

Livslängden ökar och de äldre blir allt fler. Antalet personer 80 år och äldre med beslut om särskilt boende har minskat över en tioårsperiod nationellt, sett till den ökande äldre befolkningen. Cirka 20% eller 2 miljoner av Sveriges befolkning är idag 65 år eller äldre. Av dem bor cirka 84 000 personer över 80 år i särskilt boende. På Gotland kan kraven om att tillhandahålla särskilda boenden med olika service- och vårdnivåer komma att öka, då andelen äldre än 65 år beräknas öka markant de kommande åren.

Gotland i jämförelse med riket 65 år och äldre

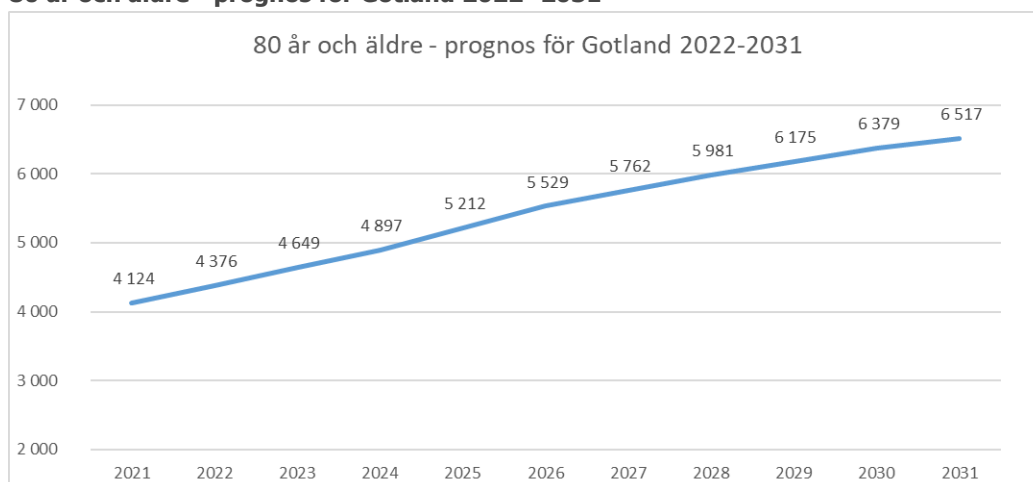

Källa; Kolada

80 år och äldre

År 2034 beräknas Sveriges folkmängd att passera 11 miljoner. Allra mest, procentuellt sett, ökar de som är 80 år och äldre och beräknas då vara 270 000 fler än idag, varav 130 000 i åldrarna över 85 år, en ökning med över 50 procent. Gotland har både i antal och procent den största ökningen i åldersklassen 80 år och äldre, och som beräknas öka med 2 393 invånare. Från år 2021 med 4 421 invånare över 80 år och beräknas till år 2031 öka till 6 517 invånare, en ökning med 58 procent.¹

80 år och äldre - prognos för Gotland 2022- 2031⁵

Personer med demenssjukdom

130.000 - 150.000 människor i Sverige lider av en demenssjukdom. 10.000 av dem är under 65 år. Tillsammans med anhöriga och närstående berörs närmare 1 miljon människor. Man räknar med att cirka 25.000 personer insjuknar varje år. Enligt Socialstyrelsens beräkningar kommer så många som 180.000 - 190.000 personer ha en demenssjukdom år 2030 och ungefär 250.000 personer år 2050.²

Nationell bedömning av särskilda boendeformer ³

Det är svårt att göra en bedömning nationellt av hur många bostäder i särskilt boende och biståndsbedömt trygghetsboende som behövs idag och framöver. Det beror bland annat på att det saknas uppgifter på gruppnivå om behoven hos de enskilda personer som beslut om särskilt boende grundar sig på. Men även om sådana uppgifter skulle vara tillgängliga väljer kommunerna olika strategier för hur de tillgodoser de behov som finns. En indikation om behovet ger Boverkets årliga bostadsmarknadsenkät där kommunerna anger sina bedömda behov av nya bostäder i särskilt boende. (*Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre, Socialstyrelsen*)

I Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2022 bedömer 83 kommuner att de har ett underskott på särskilda boendeformer för äldre. De senaste två åren med pandemin har gjort situationen svårbedömd. Antalet kommuner som bedömer att de har balans i utbudet av särskilda boendeformer har minskat jämfört med förra året, men ligger trots allt på en hög nivå om man blickar tillbaka flera år i tiden⁴.

Andelen äldre i särskilt boende minskar

Andelen äldre personer som är 65 år och äldre och som bor på särskilt boende har minskat från 5,3 procent 2010 till 4 procent 2019. Trenden visar också att den genomsnittliga tiden äldre personer får vänta för att få sitt beslut om särskilt boende verkställt ökar³.

Den utveckling som setts de senaste åren med en minskad andel äldre i särskilt boende behöver i sig inte vara problematisk om det innebär att kommunerna erbjuder andra insatser som tillgodoser de vård- och omsorgsbehov som finns. Det är dock problematiskt att äldre personer får vänta allt längre på att få sitt beslut om särskilt boende verkställt och att vissa kommuner uppger att de har brist på bostäder i särskilt boende idag men även på längre sikt.

Pandemin

Enligt Socialstyrelsens årliga lägesrapport för 2022 om vård och omsorg för äldre flyttade betydligt färre personer in på särskilda boenden under 2020 än tidigare år. En tydlig effekt var att färre personer sökte och fick omsorg från sin kommun. Personer lät troligtvis bli att söka plats i boende av rädsla för att smittas. Smittspridningen ledde också till vissa intagningsstopp på boenden. Under 2021 började andelen personer som flyttade in på särskilt boende öka igen och under perioden oktober–november 2021 låg den nivån högre än motsvarande period före pandemin, det vill säga år 2019⁴.

Faktorer som påverkar behov av och tillgång till särskilt boende för äldre

Enligt Socialstyrelsens publikation ”*Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre*” finns flera faktorer som påverkar behov av och tillgång till särskilt boende utöver den demografiska utvecklingen. På lokal nivå har kommunerna förutsättningar att göra bedömningar av det framtida behovet av särskilda boendeformer eftersom de kan väga in lokala förutsättningar som har betydelse för när en person behöver och önskar flytta till en bostad i ett särskilt boende. Några exempel på faktorer som identifierats:

- Hur den lokala demografiska utvecklingen ser ut.

- Hur hälsan är hos den äldre befolkningen lokalt.
- Om det finns förebyggande arbete och andra insatser för att förlänga kvarboendet, exempelvis anhörigstöd, mötesplatser, dagverksamhet m.m.
- Hur hemtjänsten är organiserad och hur välfungerande den är samt hur hemsjukvården fungerar.
- Hur mycket information kommunen har om hur äldre personer bor idag i kommunen och hur de vill bo i framtiden.
- Om kommunen har en dialog med bostadsbolag om vilka bostäder som finns i kommunen och hur tillgängliga dessa är och skulle behöva vara utifrån de äldre personernas behov.
- Vilka politiska beslut som fattas.

Andra boendeformer för äldre än särskilt boende

Utformningen av bostäder och boendemiljöer är en allt viktigare fråga. När äldre ska bo kvar längre i det vanliga bostadsbeståndet är bostadens tillgänglighet och användbarhet fundamental. Dessutom kommer alltmer hemtjänst och hemsjukvård att bedrivas i hemmet. En central insats för regionen bör vara att ta ett helhetsansvar för äldres boende, inkluderade såväl bostadens tillgänglighet och användbarhet som välfärdsteknologi.

Trygghetsbostäder

Trygghetsbostäder är en boendeform som har tillkommit som ett alternativ för att ge äldre personer tillgång till större gemenskap och trygghet. Det är en så kallad mellanboendeform som överbryggar glappet mellan ordinärt boende och särskilda boenden med heldygnsvård.

Trygghetsboende utan biståndsbeslut

Trygghetsboende är lämpliga bostäder för äldre som känner sig ensamma och otrygga i det ordinarie boendet. Boende i trygghetsboende erbjuder den enskilde att delta i gemenskap och gruppaktiviteter. I trygghetsboendet har man egen lägenhet med förstahandskontrakt samt tillgång till gemensamhetslokaler där man till exempel kan äta tillsammans.

På Gotland finns idag ett trygghetsboende i Visby med 68 lägenheter.

Regionstyrelseförvaltningen genomförde, i samarbete med Socialförvaltningen, under vintern 2020/21 en utvärdering av boendeformen trygghetsboende i syfte att pröva dess effekter på bostadsmarknaden samt effekterna på det långsiktiga behovet av vårdplatser inom äldreomsorgen. Som en del av utredningen genomfördes en enkät hos hyresgäster på trygghetsboendet Adjutanten i Visby, i syfte att bland annat undersöka i vilken omfattning de boende nyttjar tillhandahållna tjänster och faciliteter.

Resultatet av studien visade bland annat följande:

- Etableringen av ett trygghetsboende på Gotland med 68 hyreslägenheter har gett positiva effekter på bostadsmarknaden genom att uppkomsten av flyttkedjor har frigjort bostäder för andra bostadssökande.
- Det kan inte påvisas ett samband mellan etableringen av detta hittills enda trygghetsboende och ett minskat behov av särskilt boende-platser. Detta var en hypotes som ställdes upp inför studien. Den relativt korta tid som trygghetsboendet varit i drift samt det begränsade underlaget (endast ett trygghetsboende) gör det svårt att göra några säkra observationer.
- Det kan inte påvisas att omfattningen av hemtjänstinsatser minskar eller att dessa kunnat effektiviseras genom trygghetsboendets uppkomst. Även här krävs ett större underlag och en längre tidsperiod för att kunna dra mer säkra slutsatser.
- Studien visade att trygghetsboendet upplevs som en väg att bryta isolering, att öka tryggheten och att ge de boende förutsättningar för gemenskap. De personer som valt att flytta till trygghetsboendet ser i allmänhet positivt på sitt val och anser att boendet uppfyller förväntningarna. En stor majoritet av de boende nyttjar faciliteter i form av gemensamhetslokal och trädgård samt deltar i gemensamma aktiviteter. Det bör dock påpekas att det oavsett boendeform är viktigt att motverka ensamhet och isolering. Inom socialförvaltningen sker ett arbete med förebyggande stöd till personer över 65 år. Tanken är att oavsett boendeform skall man få hjälp och stöd i form av anhörigstöd, mötesplatser och dagverksamhet.
- Det aktuella trygghetsboendet har byggts med moderna och tillgänglighetsanpassade bostäder och gemensamma ytor för samvaro. I enkätsvaren kan utläsas att ett skäl till att man önskade flytta till trygghetsboendet, ofta var att det saknades hiss i det tidigare boendet. Det är viktigt oavsett boendeform att de lägenheter som byggs är tillgänglighetsanpassade för äldre personer och personer med funktionsnedsättning. För nya lägenheter regleras detta med stöd av plan- och bygglagen och Boverkets byggregler, men för det befintliga beståndet av lägenheter och egnahem finns här ofta brister. Att arbeta för att befintliga bostäder i högre grad tillgänglighetsanpassas är viktigt för att inte äldre personer och personer med funktionsnedsättning blir hänvisade till särskilda kategoriboenden.
- Det bör övervägas att skapa förutsättningar för ytterligare etablering av trygghetsboenden, i Visby och även i andra orter på Gotland.

Trygghetsboende med biståndsbeslut

Den 2 april 2019 infördes det en ny bestämmelse i socialtjänstlagen om att kommunerna får inrätta en särskild boendeform för äldre som kallas biståndsbedömt trygghetsboende. Boendeformen är tänkt för äldre med mindre vårdbehov som främst behöver stöd och hjälp i boendet och annan lättåtkomlig service och som behöver bryta oönskad isolering.

Region Gotland och socialnämnden har inte behandlat frågan (maj 2019) om att införa bestämmelsen om den särskilda boendeformen.

Enligt socialstyrelsen ” Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre” är det 14 kommuner som har inrättat biståndsbedömt trygghetsboende hittills. En intervjustudie har genomförts med tolv kommuner rörande varför man inte inrättat biståndsbedömt trygghetsboende. Överlag har kommunerna uppmärksammat få praktiska hinder med några andra orsaker som nämnts är:

- Det är låg efterfrågan från allmänhet och politiskt håll.
- Det finns farhågor om att det kan bli svårt att verkställa beslut vid stor efterfrågan.
- Kommunen har nyligen avvecklat de gamla servicehusen och det är inte aktuellt med någon ny, liknande boendeform.

Särskilt boende med olika former av specialinriktningar

Det kan finnas ett behov av platser i särskilda boenden med antingen specialinriktningar eller anpassade för exempelvis yngre personer med demenssjukdomar, personer med svårt utmanande beteenden, personer med psykiska funktionsnedsättningar, äldre med missbruk eller äldre med multiproblematik.

Det finns dock en svårighet på Gotland att inrätta den här typen av platser med specialinriktning då underlaget är litet. Det lilla underlaget kan medföra att tomma platser riskerar att uppstå i perioder när behovet inte finns. Att tomma platser uppstår bekräftas även i den omvärldsbevakning som är genomförd med andra kommuner som valt att inrätta boende för yngre med demenssjukdom. Det blir därmed än viktigare att arbeta med individanpassning för att möta och stödja dessa personer samt möjlighet att erbjuda meningsfulla, anpassade aktiviteter.

Utformning av en enhet

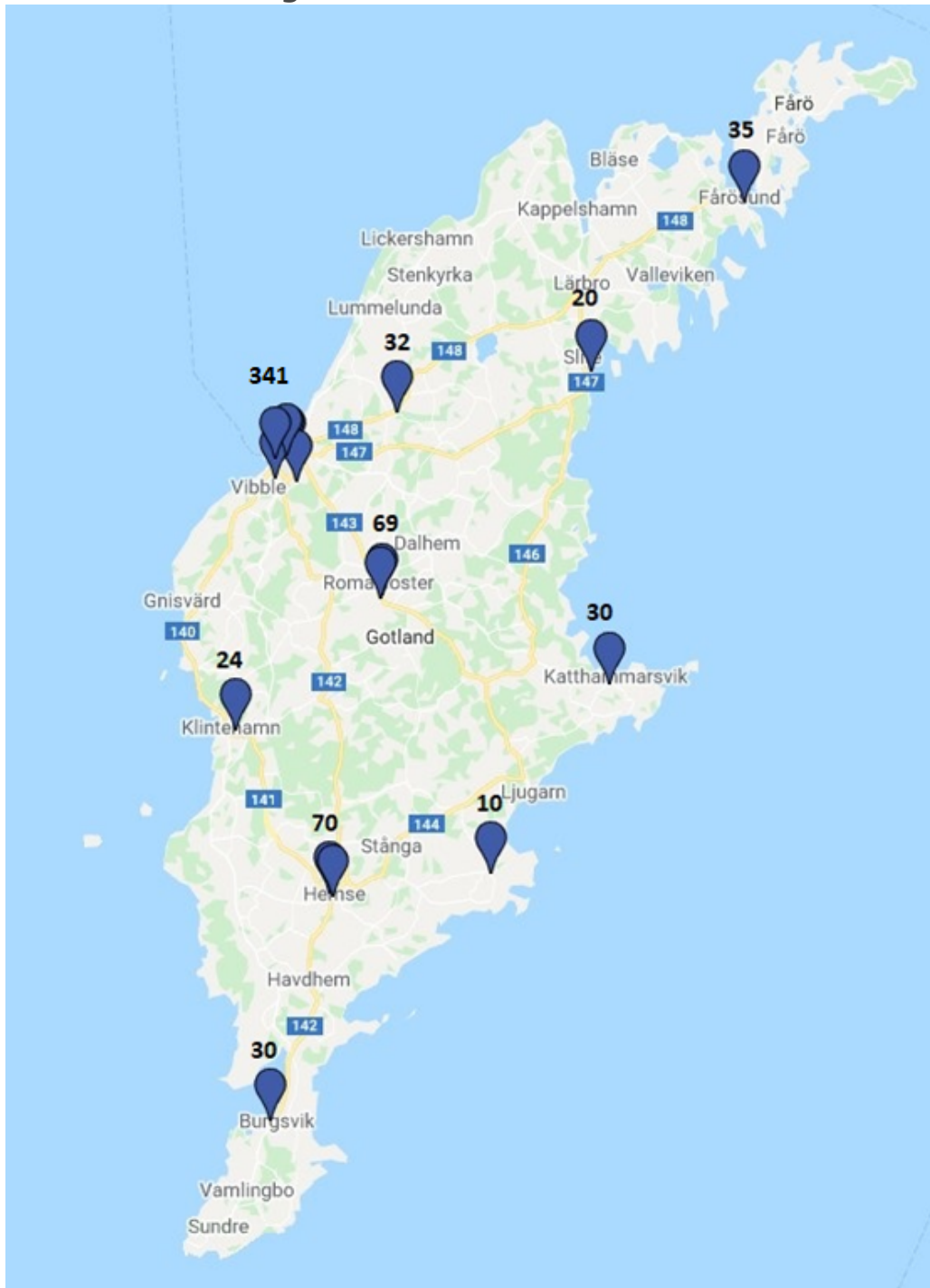
Samtliga särskilda boenden som byggs eller byggs om enligt specifikationerna fastställda i funktionsprogrammet delas in i enheter på tio lägenheter. Varje enhet på tio lägenheter har ett eget gemensamt kök och allmänna utrymmen samt förråd, tvättstuga med mera.

Vid behov kan en enhet omvandlas från exempelvis ett boende för somatiskt sjuka äldre till en enhet för personer med demenssjukdomar eller för andra målgrupper som kan ha behov av särskilda boeenheter där personalen har specialkompetens. Det aktuella behovet kan styra hur ett särskilt boende disponeras vid nystart och även längre fram om behov av att omvandla enheter till enheter med annan specialinriktning uppstår.

Särskilt boende på Gotland 2022

För närvarande finns på Gotland totalt 661 lägenheter. I summan har tagits hänsyn till att 3 platser kommer att avvecklas på Fältgatan 77 under 2022-2023 då lokalerna kräver en anpassning för att vara helt ändamålsenliga.

Karta över befintliga boenden

Antal lägenheter särskilt boende 2022 (inklusive insprängda korttidsplatser/trygghetsplatser och parboenden)

Särskilt boende	Totalt antal rum/lägenheter	Varav somatik	Varav demens	Avtalsform
Stuxgården, Fårösund	11	11		Egen regi
Havsglantan, Fårösund	24		24	Egen regi
Kilåkern, Slite	20	20		Egen regi
Fältgatan 75, Visby	24		24	Egen regi
Fältgatan 77, Visby	27	18	9	Egen regi
Tingsbrogården, Bro	32		32	Egen regi
Roma äldreboende, Roma	50	40	10	Egen regi
Syréngården, Roma	19		19	Egen regi
Åvallegården, Klintehamn	24	24		Egen regi
Pjäsen, Visby	100	70	30	Egen regi
Gotlands sjukhem, Visby	42	42		Ramavtal
Hattstugan, När	10		10	Ramavtal
Solrosen, Visby	30		30	Ramavtal
Regementsgatan, Visby	58	20	38	Ramavtal
Sudergården, Burgsvik	30	10	20	Entreprenadavtal
Vardaga, Katthammarvik	30	20	10	Entreprenadavtal
Terra Nova äldreboende, Visby	60	30	30	Entreprenadavtal
Hemse äldreboende, Hemse	40	40		Entreprenadavtal
Iliansgården, Hemse	30		30	Entreprenadavtal
Totalt	661	345	316	

Avtalsformer

Egen regi

Region Gotland är utförare av särskilt boende.

Ramavtal-enstaka platser

Avtal har tecknats med ett antal olika utförare omfattande köp av enstaka platser. Avtalen innebär inget åtagande för utföraren att under avtalsperioden förbehålla något angivet antal

platser för Region Gotland. Om det finns ledig plats hos utförare som omfattas av detta ramavtal, får dock inte regionen nekas att avropa platsen.

Entreprenad

Region Gotland har ett antal särskilda boenden som bedrivs som driftentreprenader, vilket innebär att uppdraget utförs i lokaler som tillhandahålls av Region Gotland och att entreprenören tillhandahåller boendeplatser i enlighet med avtal.

Fakta i korthet (2021)

- Ålder vid inflyttning till särskilt boende, median: 85 år (2020)
- Väntetid från ansökan till platserbjudande, medelvärde: 28 dagar
- Längsta boendetid: 15 år
- Boendetid i snitt: 25 månader
- Könsfördelning: Kvinnor 2/3, Män 1/3
- Genomsnittlig lägenhetsstorlek: 32 m²
- Genomsnittlig månadshyra: 6 732 kronor (exklusive måltidsavgift)
- Beläggningsgrad 95,5 % (andel boendedygn som varit utnyttjade under helår 2021)
- Omsättningsgrad 1,4 (antal personer per plats under helår 2021)
- Kostnad särskilt boende enligt KPB⁵ egen regi, 726 723 kr/plats (2021)

Icke verkställda beslut- i väntan på särskilt boende

En viss väntan till ett särskilt boende kommer alltid att finnas och behöver också finnas för att kunna garantera full beläggning på samtliga särskilda boenden. Det kommer inte att vara ekonomiskt hållbart att ha tomma platser.

Var vill de äldre bo utifrån boendenas placering idag?

I handläggarnas ansökningar och utredningar kan man se att de flesta önskemålen handlar om särskilt boende i framför allt Visby, men även i Hemse och till viss del också i Slite. Många äldre har anhöriga som bor eller arbetar antingen på orten eller på fastlandet vilket också påverkar deras val. Det kan även finnas önskemål från den enskilde att få bo kvar i den orten man bor i.

Borådet har en byteskö för äldre som inte har fått ett boende där de har önskat i samband med att behovet har uppstått. För närvarande står 59 personer i byteskön, varav 33 står i kö till ordinärt särskilt boende och 26 till boende med demensinriktning (augusti 2022). I kön står främst personer som vill till ett boende i Visby men det finns även de som vill till andra boenden.

Utökade platser och nybyggnation

En utbyggnad av Tingsbrogården med 26 platser pågår. Utbyggnaden beräknas vara klar år 2024/2025. Boendet är idag ett demensboende och även de utökade platserna planeras bli demensplatser. Med utbyggnaden kommer Tingsbrogården totalt att få 58 platser.

Socialnämnden har även fattat beslut att påbörja byggnation av ett nytt särskilt boende i Klintehamn med 60 platser. Preliminärt beräknas boendet vara inflyttningsklart under 2025.

Under 2021 utökade även Solrosen sitt demensboende med 6 platser.

Krav på särskilt boende

Socialnämndens funktionsprogram för särskilt boende och korttidsplats avser att beskriva de krav som Region Gotland ställer för produktion av lägenheter för särskilt boende/korttidsboende. Funktionsprogrammet anger de absoluta grundkraven som skall finnas i Regionens boendeformer. Detta funktionsprogram innefattar både särskilt boende och boende för korttidsplats och är reviderat utifrån erfarenheter från tidigare byggen. Den senaste revideringen antogs i socialnämnden 2020-09-16 (SON 2018/208).

Storleken på nuvarande särskilda boenden

Gotlands särskilda boenden har stor differens i antalet lägenheter per boende. Minst är Hattstugan med 10 lägenheter och störst är Pjäsen med 100 lägenheter.

Framtida särskilda boenden bör omfatta minst 90 platser för att kunna bära sina egna kostnader för bemanning samt hälso- och sjukvårdsansvar dygnet runt.

Prognos – hur många lägenheter behöver vi?

Metod för beräkning av behovsprognos

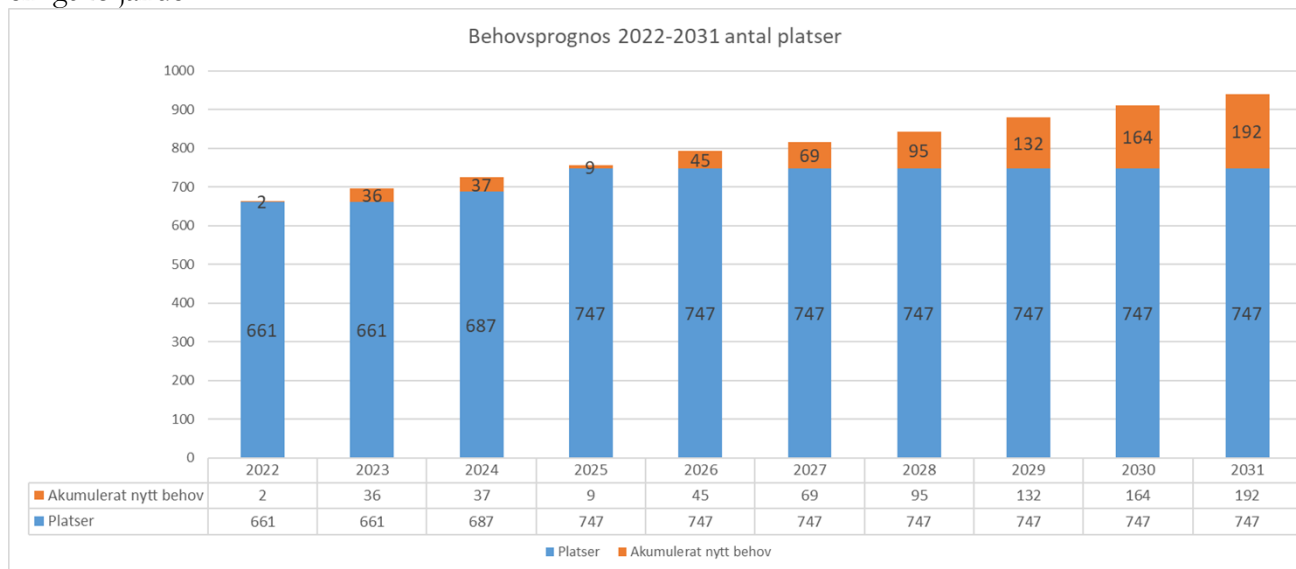
Det framtida behovet av antal platser i särskilt boende är beräknat på antalet beslut på Gotland 2021 uppdelat per ålderskategori och uppräknat med den förväntade procentuella ökningen av den äldre befolkningen på Gotland.

För bedömning av platsbehov har hänsyn tagits till faktorer såsom aktuell beläggningsgrad, omsättningsgrad samt medellivslängd och konsumtionsfaktor. Konsumtionsfaktor avser exempelvis utvecklingen av äldres hälsa, ändrad lagstiftning, medicinsk och teknisk utrustning, tillgång till trygghetsbostäder vilket är faktorer som kan påverka behovsutvecklingen.

Behovet av platser 2022-2031 har sedan räknats upp med den procentuella ökningen av den äldre befolkningen som den senaste befolkningsprognosen för Gotland förutspår. I samband med den reviderade planen har beläggningsgrad för 2021 tagits fram och beräknades vara 95,5 % samt omsättningsgrad 1,4. I beräkningen av beläggningsgraden har det tagits hänsyn till korttidsplatser.

Behov av platser under planperioden

Enligt behovsprognosen ökar det årliga behovet av lägenheter i perioden 2022 – 2031 enligt följande:

Det är svårt att bygga lägenheter precis i takt med de prognostiserade behovsändringarna för varje år. Det är inte heller ekonomiskt möjligt att bygga lägenheter så pass långt i förväg att de sedan står tomma i avvaktan på beläggning. Ju längre fram i tiden desto osäkrare blir en prognos.

Plan

Behov av fler lägenheter i särskilt boende

Utifrån framtagna prognoser kommer det att fortsätta finnas behov av att bygga nya särskilda boenden för att möta den demografiska utvecklingen. Ett nytt boende i Klintehamn är planerat till 2025 med 60 platser vilket även är medräknat i tabellen ovan. Även Tingsbrogårdens utökning med 26 platser finns inräknade i tabellen.

I enlighet med strategisk plan och budget och tidigare inriktningsbeslut vad gäller orter så planeras även för att bygga ytterligare boende i Slite 2027-2028 samt i Visby 2029-2030. Det råder dock stor osäkerhet vad gäller mark inom Visby där det per idag ännu ej finns utpekad mark för ett särskilt boende på regionägd mark. Slite och Visby är ännu ej inräknade i prognosen.

Handlingsplan

- Utökning på Tingsbrogården pågår med 26 platser. Beräknas klart 2024/2025.
- Genomförandeprojekt beställt avseende nytt särskilt boende i Klintehamn om 60 platser till 2025.

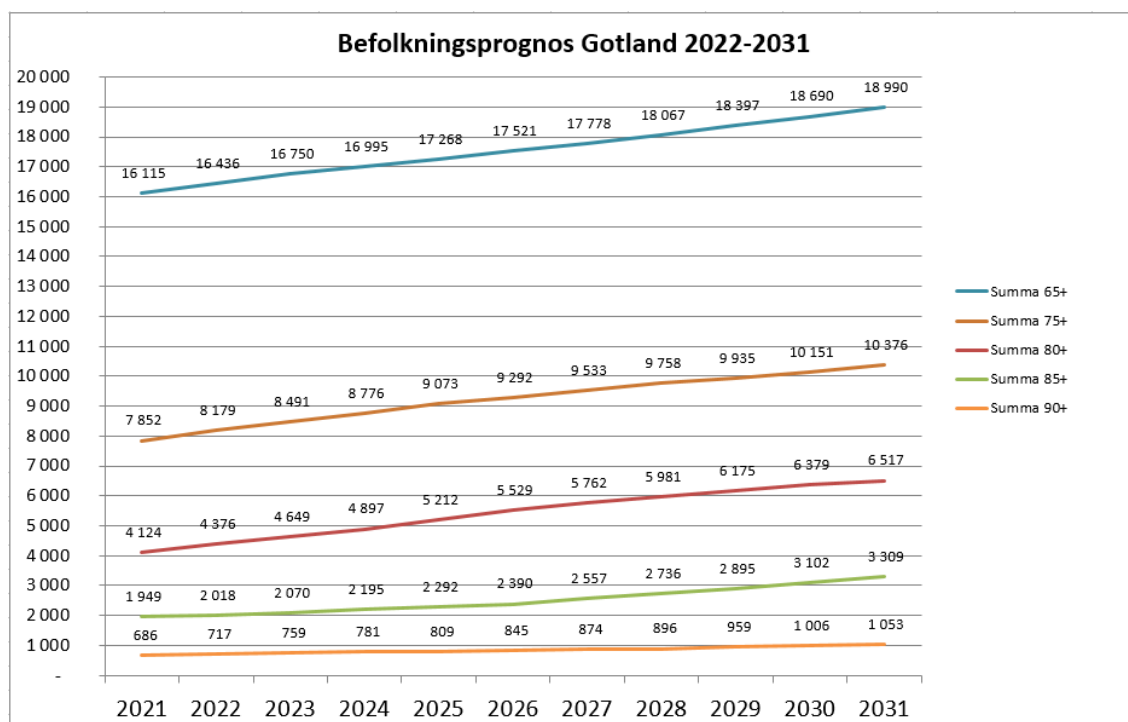
- Inriktningsbeslut fattat om ytterligare boende i Slite 2027-2028 och Visborgsområdet 2029-2030.
- Planeringsmöten varannan månad för att följa upp plan och platsbehov.
- Ny behovsprognos tas fram årligen.

Bilaga

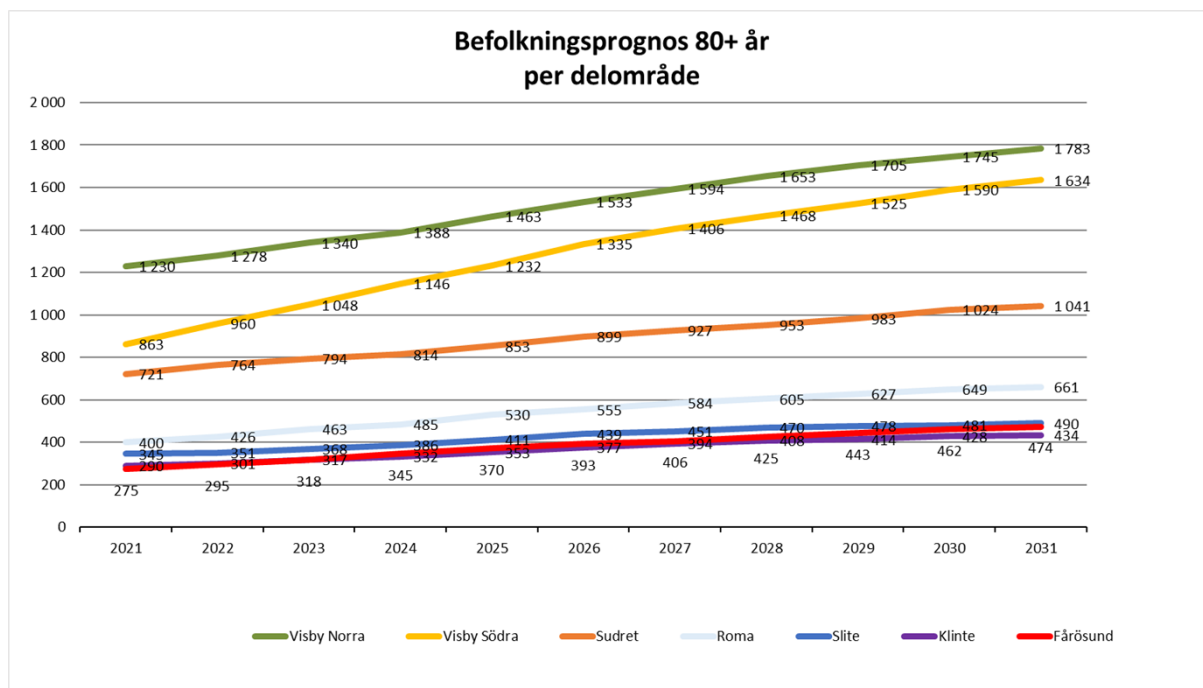
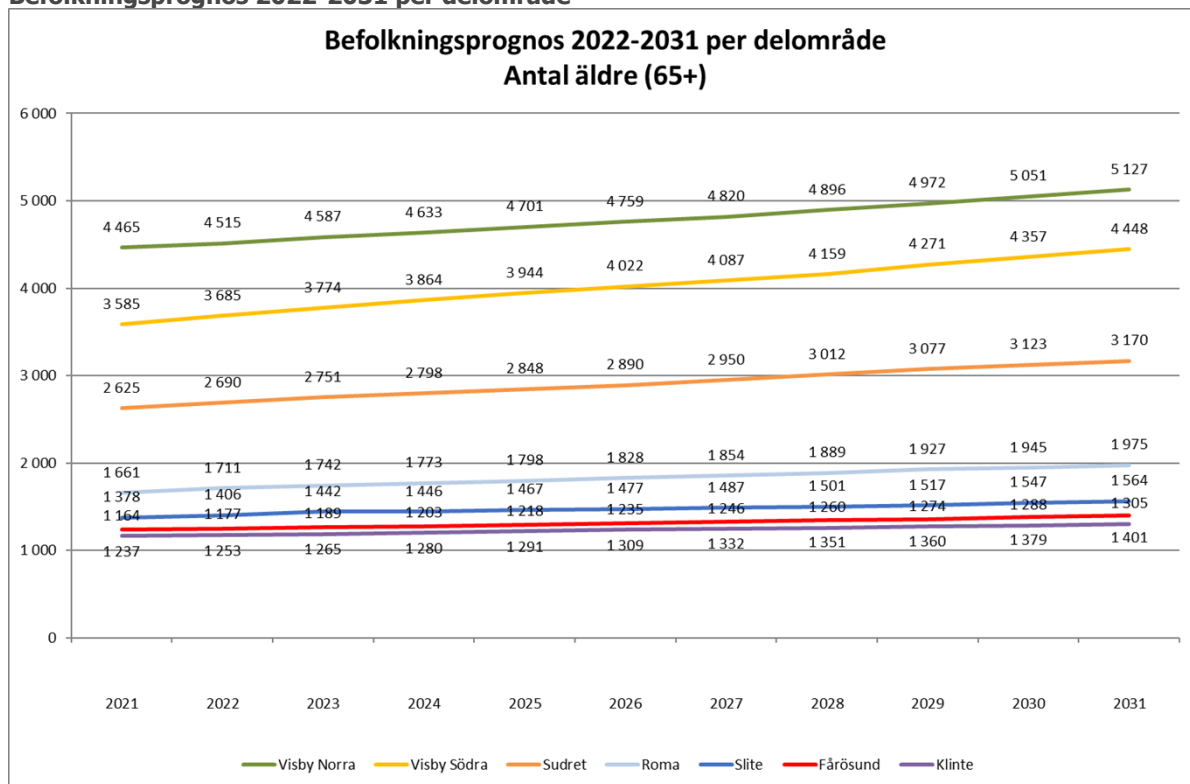
Befolkningsprognos Gotland 2022-2031⁶

Folkmängd Region Gotland	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
0-49 år	32764	32968	33221	33412	33698	34030	34358	34701	35006	35294	35567
Andel 0-49 år	54%	54%	53%	53%	53%	53%	53%	54%	54%	54%	54%
50-64 år	12122	12162	12148	12263	12255	12219	12178	12081	11973	11902	11828
Andel 50-64 år	20%	20%	20%	20%	19%	19%	19%	19%	18%	18%	18%
65-79 år	11991	12060	12101	12098	12055	11991	12016	12086	12222	12311	12472
Andel 65-79 år	20%	20%	19%	19%	19%	19%	19%	19%	19%	19%	19%
75+ år	7852	8179	8491	8776	9073	9292	9533	9758	9935	10151	10376
Andel 75+ år	13%	13%	14%	14%	14%	15%	15%	15%	15%	15%	16%
80+ år	4124	4376	4649	4897	5212	5529	5762	5981	6175	6379	6517
Andel 80+ år	7%	7%	7%	8%	8%	9%	9%	9%	9%	10%	10%
85+ år	1949	2018	2070	2195	2292	2390	2557	2736	2895	3102	3309
Andel 85+ år	3%	3%	3%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	5%	5%
90+ år	686	717	759	781	809	845	874	896	959	1006	1053
Andel 90+ år	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	2%
Summa	61001	61566	62120	62670	63221	63769	64314	64849	65376	65886	66384
65+ år	16115	16436	16750	16995	17268	17521	17778	18067	18397	18690	18990
Andel äldre (65+ år)	26%	27%	27%	27%	27%	27%	28%	28%	28%	28%	29%
Antal kvinnor 65-79	6097	6118	6155	6141	6154	6126	6170	6223	6317	6380	6449
Antal män 65-79 år	5894	5942	5946	5957	5901	5866	5846	5863	5905	5931	6024
Summa äldre (65-79 år)	11991	12060	12101	12098	12055	11991	12016	12086	12222	12311	12472
Antal kvinnor 80+	2416	2539	2664	2791	2940	3132	3228	3340	3428	3531	3618
Antal män 80+	1708	1837	1985	2106	2272	2397	2534	2641	2747	2849	2900
Summa äldre (80+år)	4124	4376	4649	4897	5212	5529	5762	5981	6175	6379	6517
Antal kvinnor 85+	1240	1263	1301	1347	1394	1444	1531	1618	1706	1810	1945
Antal män 85+	709	755	769	848	898	946	1025	1118	1189	1292	1364
Summa äldre (85+)	1949	2018	2070	2195	2292	2390	2557	2736	2895	3102	3309

Källa: Befolkningsprognos 2022-2031 Region Gotland. Statisticon. Publicerad 2022.

Befolkningsprognos 2022-2031 per delområde⁶

Behovsprognos 2022-2031

Antal äldre med beslut om särskilt boende	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Antal 65-69 år	22	22	22	22	22	22	22	22	23	23	24
Antal 70-74 år	53	53	53	52	52	54	54	54	54	54	53
Antal 75-79 år	111	112	112	112	112	111	111	112	113	114	115
Antal 80-84 år	157	166	176	187	200	212	221	229	236	243	248
Antal 85-89 år	230	244	258	274	293	311	323	336	346	357	364
Antal 90+ år	355	373	395	407	419	440	453	467	500	525	551
Prognosticerat behov utifrån 2021 års statistik.	928	970	1017	1054	1099	1149	1183	1220	1271	1315	1355
Platsbehov utifrån omsättningsgrad 1,4 %	663	693	726	753	785	821	845	871	908	940	968
Platsbehov beläggningsgrad 95,5 %	30	31	33	34	35	37	38	39	41	42	44
Medellivslängd och Konsumtionsfaktor påverkar prognosen med -3%		-29	-31	-32	-33	-34	-35	-37	-38	-39	-41
Totalt prognosticerat platsbehov baserat på 2021 år statistik	693	695	729	755	787	823	848	874	911	942	971
Förändring platsbehov per år	30	2	34	27	32	36	24	26	37	32	28

Behovsprognos

Behovsprognos antal platser	Platser	Behov	Akumulerat nytt behov
2022	661	2	-2
2023	661	34	-36
2024	687	27	-37
2025	747	32	-9
2026	747	36	-45
2027	747	24	-69
2028	747	26	-95
2029	747	37	-132
2030	747	32	-164
2031	747	28	-192
Totalt		278	

Referenser

1. Statistiska centralbyrån
2. Demensförbundet
3. Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre, Socialstyrelsen
4. Boverket
5. KPB Kostnad per brukare, Ensolution AB
6. Statisticon-Befolkningsprognoser 2022-2031 Region Gotland